

TÜRKÇE DİF / 01

Bu kitapçığın her hakkı saklıdır. Tüm hakları Pegem Yayınlarına aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin ve sorular, kitapçığı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Adı Soyadı:

SÖZCÜKTE ANLAM - II

SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

Deyimler

Deyim: Genellikle gerçek anlamından ayrı, en az iki sözcükten oluşan ve kendine özgü bir anlam taşıyan söz öbeğidir.

Deyimlerin Özellikleri

- ✓ Deyimler, anonimdir yani söyleyeni belli olmayan sözlerdir.

Etekleri zil çalmak

Bu deymi ilk kimin söylediği belli değildir. Halkın ortak malı olmuştur.

- ✓ Deyimler kalıplaşmış sözcük ya da sözcük gruplarıdır. Bu yüzden deymi oluşturan sözcüklerin yerine bu sözcüklerin eş anlamlıları ya da yakın anlamlıları getirilemez, sözcüklerin yerleri değiştirilemez.

Ağzı kulaklarına varmak

Ağzı kulaklarına gitmek

Ne tadı var ne tuzu.

Ne tuz var ne tadı.

- ✓ Deyimler master hâlinindedir ancak zaman ve şahsa göre çekimlenebilir.

Kulak misafiri olmak (master hâlinde)

Konuşulanlara kulak misafiri oldum.

(Çekimlenmiş deyim)

- ✓ Deyimler ders vermez yalnızca durum bildirir.

Ali'nin yine ağzı kulaklarında.

→ Çok sevinçli bir hâlde olmak.

- ✓ Deyimler genellikle söz öbeği şeklindedir ancak az da olsa cümle şeklinde olan deyimler de vardır.

a) Söz Öbeği Şeklindeki Deyimler

- ✓ İçi içine sığmamak
- ✓ Gözünü karartmak
- ✓ Tepesi atmak

b) Cümle Şeklindeki Deyimler

- ✓ Armut piş, ağzıma düş.
- ✓ Ayıkla pirincin taşını.
- ✓ Yorgan gitti, kavga bitti.

- ✓ Deyimler, genellikle mecaz anlamlı olsa da gerçek anlamlı olan deyimler de vardır.

a) Gerçek Anlamlı Deyimler

- ✓ Kimi kimsesi olmamak
- ✓ Hem suçlu hem güçlü
- ✓ Çoğu gitti, azı kaldı.
- ✓ Bir yolunu bulmak

b) Mecaz Anlamlı Deyimler

- ✓ Dilinde tüy bitmek
- ✓ İpe un sermek
- ✓ Saman altından su yürütmek

Aşağıdakilerin hangisinde “Birisine asılsız sözlerle konuşmak” anlamında bir deyim kullanılmıştır?

- A) El için kuyu kazan evvela kendi düşer.
B) Tuttuğum her dal elimde kaldı.
C) Doğrular elbet bir gün, gün ışığına çıkar.
D) Attığınız çamurla onu yıldıramazsınız.

Cevap: D

- I. Burnunun direği sızlamak
- II. Diline dolamak
- III. Baskın çıkmak
- IV. Yaş tahtaya basmamak

Yukarıda numaralanmış deyimlerin hangisi gerçek anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

Cevap: C

Atasözleri

Atasözü: Gözlem ve yaşantılar sonucu oluşmuş, halka mal olmuş bilgi ve öğüt verici nitelikteki sözlerdir.

Atasözlerinin Özellikleri

- ⚡ Atasözleri, anonimdir yani söyleyeni belli olmayan sözlerdir.

Besle kargayı, oysun gözünü.

Bu atasözünü ilk kimin söylediği belli değildir.

- ⚡ Atasözleri de deyimler gibi kalıplaşmış söz gruplarıdır. Bu yüzden atasözünü oluşturan sözcüklerin yerine bu sözcüklerin eş anlamlıları ya da yakın anlamlıları getiremez, sözcüklerin yerleri değiştirilemez.

- ⚡ Atasözleri cümle şeklindedir ve mutlaka bir öğüt içerir.

Bostan gök iken pazarlık yapılmaz.

Yağına kıyamayan çöreği zor yer.

- ⚡ Atasözlerinin bazıları aynı anlama gelir.

Ev alma, komşu al.

Komşu komşunun külüne muhtaçtır.

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

Yalnız taş, duvar olmaz.

- ⚡ Atasözlerinin bazıları zıt anlamlıdır.

Dost, kara günde belli olur.

Düşenin dostu olmaz.

Damlaya damlaya göl olur.

Taşıma su ile değirmen dönmez.

- ⚡ Atasözleri, anlam özellikleri açısından üç bölümde ele alınır:

a) Gerçek Anlamalı Atasözleri

✧ Akıl akıldan üstündür.

- ✧ İnsanın canı, acıyan yerindedir.

✧ Çok bilen çok yanılır.

- ✧ Kul hatasız olmaz.

Bu kitapçığın her hakkı saklıdır. Tüm hakları Pegem Yayınlarına aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin ve sorular, kitapçığı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Adı Soyadı:

SÖZCÜKTE ANLAM - III

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcük ve sözcük gruplarının gerçek anlamda mı yoksa mecaz anlamda mı kullanıldığını işaretleyelim.

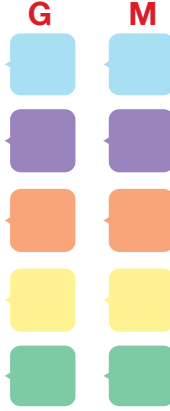
1. Bu pazar pikniğe gideceğiz.

2. Gözlerindeki ışık beni çok etkiledi.

3. Havaaların yumuşamasıyla ağaçlar çiçek açtı.

4. Geleceğini duyunca sevinçten havalara uçu.

5. Onunla okulda tanıştık.

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere uygun sözcükleri yazalım.

SÖZCÜK	ZİT ANLAMI	OLUMSUZU
ağlamak	acı	
		faydasız
	almak	
azalmak		kaybetmemek
	başlamak	

Aşağıdaki sinema terimlerinin numaralarını ilgili olduğu tanımın başındaki boşluğa yazalım.

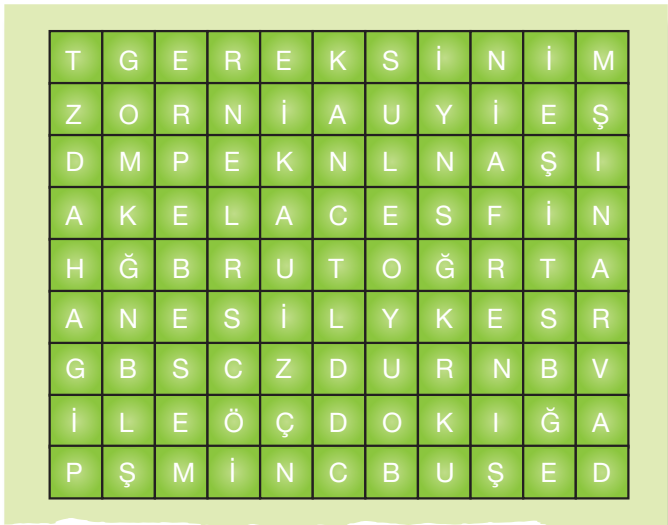
1. fragman	5. montaj
2. rol	6. senaryo
3. gişe	7. dublör
4. alt yazı	8. klaket

- Sinema salonlarında bilet satın alınan yer.
- Genellikle tanıtılacak filmin ilgi çekici kısımlarından oluşan kısa film.
- Bir filmin parçalarını ve ses bandını, bir hikâyeyi mantıklı ve uyumlu bir şekilde anlatılabileceği bir sıraya koymak.
- Yabancı dilde çekilmiş filmlerin diyaloglarının ve konularının anlaşılmasını sağlayan görsel yöntem.
- Filmdeki oyuncuların kişileri canlandırmaları.
- Bir rolün yedek oyuncusu.
- Yazılı metin.
- Bir çekimin başında çekimlerin birbirinden ayırt edilmesini sağlayan, üzerine o çekime ilişkin bilgilerin yazıldığı düzlem.

Her yeni kuşak, benimsediğine henüz alışmadan zevkle-
rinin değiştiğini, yeni modaların çıktığını görüyor. Bunların
hepsi, acaba yeni bir ihtiyacın belirtisi midir? Cemiyetle
yaygın hâle gelen hiçbir tutumun nedensiz olmadığını dü-
şününce sonucu ihtiyaca bağlamak gerekecektir.

Bu metinde geçen altı çizili sözcüklerin eş anlamlılarını bulmacadan bularak işaretleyelim.

En sevdiği tişörtü
teyzesi dikmişti.

Seni mutlu eden
insanların değerini
bilmelisin.

Bu iş yüzünden
bütün param bitti.

Sevildiğini bilmek
ona güç veriyordu.

**Yukarıdaki tabloda eş sesli sözcüğün yer almadığı par-
ça çıkarılırsa yeni şekil aşağıdakilerden hangisi olur?**

A)

B)

C)

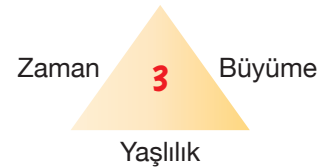
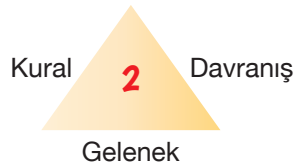
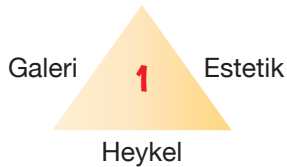

D)

Aşağıdaki şekillerde numaralanmış bölümlere, şeklin çevresinde yazılı olan sözcüklerin çağrıştırdığı en uygun kavramlar yazılacaktır.

Buna göre numaralanmış bölümlere getirilecek kavramları aşağıdaki kişilerden hangisi söylemiştir "✓" işareti ile belirtelim.

Bu kitapçığın her hakkı saklıdır. Tüm hakları Pegem Yayınlarına aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin ve sorular, kitapçığı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Adı Soyadı:

CÜMLEDE ANLAM - I

Cümle; duygu, düşünce, hayal, bilgi, haber, oluş ya da kılış (yargı) bildiren temel birimdir.

I. CÜMLEDE ANLAM İLİŞKİLERİ

Eş - Yakın Anlamlı Cümleler

Bir düşünce veya yargı, farklı sözcükler ve cümle kuruluşlarıyla ifade edilebilir. Dolayısıyla bu cümleler, birbirinin yerine kullanılabilir.

- Çocuklar, geleceğimizin temeli ve güvencesidir.
- Geleceğimizin yapı taşları ve teminatları, evlatlarımızdır.
-
-

Karşıt (Zıt - Çelişik) Anlamlı Cümleler

Bir yargının başka bir yargıyla karşıtlık göstermesi, yargıların birbirini çürütmesi demektir.

- Şiirin neyi anlattığına değil, nasıl anlattığına bakarım.
- Şiirin konuyu nasıl anlattığı değil, neyi anlattığı mühimdir benim için.
-
-

II. CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

Neden - Sonuç Cümlesi

İki yargının birbirine neden (sebebe) - sonuç ilişkisiyle bağlı olduğu cümlelerdir. Bu cümlelerde yargı tamamlanmıştır.

- Hızlı anlattığın için neyden bahsettiğini anlamadım.
Sebebe Sonuç
- Otobüsü kaçırdığından dolayı eve geç geldi.
Sebebe Sonuç
-

Bir cümledeki neden - sonuç ilişkisini belirlemek için yükleme "Niçin" sorusunu sorabiliriz.

Yaz geldi diye boy verdi tüm başaklar.
Sebebe Sonuç (Niçin?)

Neden - sonuç cümlelerinde neden ile sonuç bölümleri yer değiştirmiş olabilir.

Bulutlar ağılıyordu, sen yoksun diye.
Sonuç Sebebe

Amaç - Sonuç Cümlesi

Eylemin hangi amaçla yapıldığını bildiren cümlelerdir. Amaç-sonuç ilgisi "- mek için, - mek üzere, diye" edatlarıyla sağlanabilir.

- Onunla evlenebileyim diye ailesiyle tüm bağlarını koparttı.
Amaç Sonuç (Ne amaçla?)
- Toplantıya katılmak için İzmir'e gitti.
Amaç Sonuç
-
-

Amaç - sonuç ile neden - sonuç cümlelerini ayırmak için yükleme "Ne amaçla?" sorusu sorulur. Bu soruya cevap veren cümle amaç - sonuç cümlesidir.

Öğretmenimi görmek için okula gittim.
Amaç Sonuç

Buraya
Dikkat

Her amaç - sonuç cümlesi aynı zamanda bir "neden" de bildirir. Ancak her neden - sonuç cümlesi "amaç" bildirmez. Ayrıca neden - sonuç cümlelerinde "neden" gerçekleşmiştir ancak amaç - sonuç cümlelerinde "amaç" henüz gerçekleşmemiştir.

Onu aramadığım için bana darılmış.

Neden

Sonuç

Bu cümle, bir neden - sonuç cümlesidir ve neden, (onu aramaması) gerçekleşmiştir.

Ekmek almak için markete gitti.

Amaç

Sonuç (Ne amaçla?)

Bu cümle, bir amaç - sonuç cümlesidir ve sonuç, (markete gitmesi) gerçekleşmiştir ancak amaç, (ekmek alıp almadığı) belli değildir.

Koşul (Şart) - Sonuç Cümlesi

Bir eylemin gerçekleşmesinin başka bir eylemin gerçekleşmesine bağlı olduğu cümlelerdir. Koşul bildiren cümleler çoğu zaman koşul (şart) eki "- se / - sa" ile yapılır.

- Kitap, müfredata uygun bulunursa basılacak.
- Davetiye gelmezse törene katılmaz.
-
-

Buraya
Dikkat

Koşul anlamı "- inca / - ince, - dıkça / - dıkçe" zarf - fiil ekleriyle de sağlanabilir.

Kapıya vurdukça öfkeleniyordu.

Koşul

Sonuç

Onu kaybettiğinde anlarsın değerini.

Koşul

Sonuç

Buraya
Dikkat

Koşul anlamı, zarf - fiillerin olumsuzuyla da kurulabilir.

Olayları anlatmadıkça bunlardan kurtulamazsın.

Koşul

Sonuç

Buraya
Dikkat

"Ancak, yalnız, fakat" gibi bağlaçlar cümleye koşul anlamı katabilir.

Arkadaşlarınla tatile gitmene izin veririm fakat her aradığımda o telefona cevap vereceksin.

Koşul

Açıklama Cümlesi

Bir yargının ya da söz öbeğinin ne anlama geldiğini açıklayan cümlelerdir.

- Dünkü yemeğe katılamadım çünkü hastaydım.
- Bayramda yanıma uğramadı, demek ki Ankara'ya gelmedi.
-
-

Öneri Cümlesi

- Bir durum ya da olayla ilgili ortaya atılan teklifleri ifade eden cümlelerdir.
- Ona kızmadan önce onu dinlemelisin.
- Yanlış yapmak istemiyorsan iyi odaklanmalısın.
-
-

Ön Yargı (Peşin Hüküm) Cümlesi

Herhangi bir konuda geçerli bir değerlendirme yapılmadan söylenen, olumlu veya olumsuz yargı bildiren cümlelerdir.

- Bu çocuk bu sınavı kazanamaz. (olumsuz)
- Şiirlerimin beğenileceğinden eminim. (olumlu)
-
-

Tasarı Bildiren Cümleler

İleriki zamanlarda gerçekleştirilmesi düşünülen işlerle ilgili bilgilerin verildiği cümlelerdir.

- Emekli olunca Muğla'ya taşınmayı düşünüyorum.
- Önümüzdeki hafta annesine gitmeyi planlıyorum.
-
-

Bu kitapçığın her hakkı saklıdır. Tüm hakları Pegem Yayınlarına aittir. Kısım de olsa alıntı yapılamaz. Metin ve sorular, kitapçığı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Adı Soyadı:

CÜMLEDE ANLAM - II

1 ve 2. soruları metne göre cevaplayınız.

(I) ABD'deki California San Diego Üniversitesinden bir grup araştırmacının geçtiğimiz günlerde yaptığı bir çalışma, kahverengi pelikanların uçarken bazı fizik kurallarından nasıl yararlandıklarını gösterdi. (II) Çalışmaya göre, pelikanlar uçarken dalgaların su yüzeyinin hemen üstündeki havayı hareket ettirmesiyle oluşan yukarı yönlü hava akımını kullanıyor. (III) Böylece kahverengi pelikanlar, bu hava akımını kullanarak kanat çırpmadan suyun hemen üzerinde daha az enerjiyle uzun mesafe uçabiliyor. (IV) Çalışmanın sonucunda okyanus, rüzgâr ve kuşların etkileşimiyle ilgili bir model de geliştirildi. (V) Bu modelin insansız hava araçlarını kontrol etmek için de kullanılabileceği düşünülüyor.

1. Yukarıda verilen metinde numaralanmış cümlelerden hangisi kendinden sonraki cümlelerin gerekçesidir?

- A) II B) III C) IV D) V

2. Numaralanmış cümlelerin hangisinde "tahmin" anlamı vardır?

- A) I B) V C) III D) II

3. "Tüm teknik ekip, eserin büyüklüğüne layık ----"

Yukarıda verilen cümle aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa amaç anlamı taşır?

- A) bir film ortaya koyduğu için tüm ödülleri almıştı.
B) bir film ortaya koyarsa anlaşma yenilenecek.
C) bir film ortaya koymak için yoğun bir çalışma yürüttü.
D) bir film ortaya koyamadı çünkü gereken özeni göstermedi.

4.

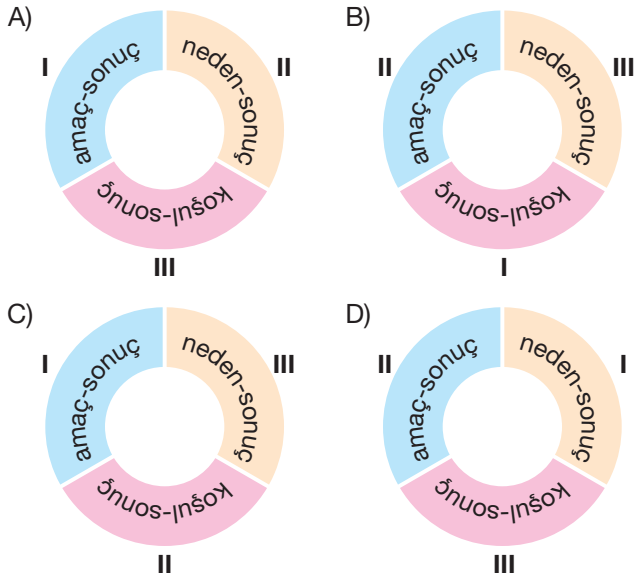
Buna göre hangi sembol ile gösterilen cümlelerin anlam ilişkisi diğerlerinden farklıdır?

- A) ▲ B) ■ C) ★ D) ●

5.

- I. Çeşmelerden akan suyu tahlil etmek için numuneler alındı.
- II. Bizim memlekete yağmur yağdııkça her yer toprak kokardı.
- III. Soğuktur suları bir tas içilmez.

Yukarıda verilen cümlelerin anlam ilişkileri hangisinde doğru gösterilmiştir?

6. Yürümek başlı başına bir spor. Peki hem spor yapıp hem de doğadaki böcekleri, kuşları, ağaçları, çiçekleri ve pek çok canlıyı gözlemlemek eğlenceli olabilir mi? İşte, doğa yürüyüşü ya da hiking adı verilen bu spor, uzun yürüyüşlerde sporla doğa gözlemini birleştirir. Eğer doğa yürüyüşü konusunda çok deneyimli değilseniz ya da yürüyüş yolunu iyi bilmiyorsanız tek başınıza yürüyüşe çıkmak yerine deneyimli bir rehber ile çıkmalısınız.

Bu metinde aşağıda verilen cümle çeşitlerinden hangisinin örneği vardır?

- A) Varsayım Cümlesi
- B) Tanım Cümlesi
- C) Ön Yargı Cümlesi
- D) Öneri Cümlesi

7.

Tıpkı insanlar gibi şehirlerin de bir yazgısı, bir ömrü, doğumu ve ölümü vardır. Zamanın karanlık katmanları arasından günümüze ulaşan antik şehirler, farklı dönemlerin, kültürlerin, inançların ve yaşama biçimlerinin tanıklığını yaparlar. Bu nedenle şehirler, uygarlıkların kendi öykülerini yazdıkları bir kitap gibidir.

Bu metinde altı çizili cümle ile antik şehirlerin hangi özelliği anlatılmak istenmiştir?

- A) Her kentin bir hikâyesi olduğu
- B) Antik şehirlerin tarih için önemli olduğu
- C) Devirlerdeki kültüre, fikir ve inançlara ayna tuttuğu
- D) Bir antik şehrin tüm kültürlerinden izler barındırdığı

8 ve 9. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

(I) Edebî modernizm, geleneksel ilkeleri ve yapıları reddeden deneysel bir yazım yöntemidir ve böyle yaparak realizmin dünya tasvirine karşı çıkar. (II) Modernizmi esas alan eserlerde geleneksel anlatım ve yapı reddedilmiş, roman ve hikâyelerde çağırışma çok yer verilmiş, şiirsel bir anlatım benimsenmiştir. (III) Eserlerde kişinin bunalımlarına ve toplumla çatışmalarına yer verilmiştir. (IV) Başlıca temsilcileri F. Kafka, A. Camus, J.P. Sartre gibi yazarlardır.

8. Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisi sözü edilen anlayışın “üslubu” ile ilgilidir?

- A) IV
- B) III
- C) II
- D) I

9. Yukarıda verilen metinde aşağıda verilenlerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Tanım Cümlesi
- B) İçerik Cümlesi
- C) Örneklendirme
- D) Tenkit Cümlesi